

Staff Learning Program

פרשת בלק

כי כל נפש מישראל יש לו
אחיזה בדברי תורה מיוחדת.
(צדקת הצדיק אות נג)

רמב"ן על התורה

Selected Pieces from the Ramban's Commentary on the Torah

מלוקט ע"פ קונטרס של הרה"ג ירחמיאל פרייד

פרק	פסוק	ענין
כב	כ ד"ה והנכון כג	החילול ה' אשר נגרם ע"י בלעם בלכתו עם שרי מואב ענין ראיית המלאכים, הנס הגדול שאירע לאתונו של בלעם, וטעם לנס זה
	לא (וע"ע כג: ד"ה ויקר וכן טז: כג, כד: א)	על היות בלעם קוסם ולא נביא
	לג	מיתת אדם שבאה בראיית מלאך, ונס שנעשה עם האתון
	מא	סגולת כח ה"ראיה" מבין שאר כחות הנפש
כג	א, ד ד"ה ויקר י	סוד ז' הקרבנות שערך בלעם, והתפלה שהתפלל השכר לכלל ישראל באחרית הימים וחלקם בחיים
	כא	סגולת כלל ישראל אשר אין בהם שקר, וטעם לזה
	כג	הטעם שלא יועילו קסמים ונחשים נגד כלל ישראל
כד	א	הסיבה שנתן הקב"ה נבואה לבלעם ודרגת נבואתו ביחס לנבואת משה
	יד	ענינים של כל ד' גילויי הנבואה של בלעם
	יז	הטעם שנקרא משיח כוכב, ועוד בנוגע לאחרית הימים
	יח	מפאלת אדם בידו של משיח, וגלותינו היום
	כ	הנס הגדול בנצחון עמלק
	כ ד"ה הנה	יחוס מלכות רומי למלכות יון, ומספרם בסדר ד' מלכיות. והטעם שלא נחשב ישמעאל בסדר המלכיות

גור אריה להמהר"ל

Selected Pieces from the Maharal's Gur Aryeh

מלוקט ע"פ קונטרס של הרה"ג יהושע דוד הרטמן

פרק	אות (ע"פ הוצאת ממכון ירושלים)	ענין
כב	ח	"פתורה" אינו שם מקום אלא "כשולחני", והטעם
	טז	הטעם שזקני מואב ומדין לקחו אתם קסמים
	יח	האם שאלת ה' לבלעם היא להטעותו, או להכנס עמו בדברים
	כג	ברכות בלעם לישראל היו בעל כרחו, ואינן מתייחסות אליו
	לו	ההנהגה עם אדם חשוב שאינו יוצא לדרך ללא שני מלווים, והטעם
	מ	המלאך הראה להלעם סימני אבות, והביאור
	מא	המלאך רמז לבלעם על שלש רגלים, שהן מורות על נצחיות ישראל
כג	ג	הטעם שהאבות בנו יחד שבעה מזבחות
	ט	"עפר יעקב" הם הקטנים, ואין הקטנים נמנים
	י	המיוחד במצות הנעשות בעפר
	כב	השדים נקראו "רמאים", והטעם
	כד	המצות הן מעשה גבורה, שהן מעשה אלקים
כד	ו	בלעם רצה לקלל ישראל דוקא בנוגע לבתי כנסיות ובתי מדרשות, והטעם
כה	א	בנות מואב היו בעצת בלעם
	ט	הנסים הרבים שנעשו לפנחס

5 Parsha Highlights for Further Discussion

- Famous story of the Apta Rav who said you can find an allusion to the mitzvah of תְּבָהּאוּרֹמֶךְ in every parsha. Where can you find it in this parsha? He answered קלב is an acronym for רַל תְּבָהּאוּרֹמֶךְ דַּע. His students were confused – but that's not how its spelled? He responded, when it comes to loving every Jew you can't be so precise.
- Bilaam describes the Jewish people as “a nation that will dwell in solitude and not be reckoned among the nations” (23, 9). See Netziv who explains the importance of the independence of the Jewish nation.
- Bilaam gives the Jewish people the blessing וגו' לְהָא וְבוֹטָהּ הֵם. Rashi explains it is because the tents of the Jewish people did not face another – וְכִּי וְהִיחַתֵּף יִיאֲשֶׁהוּ לֹמֶה הַזֶּה מִיָּנֻ. Holy seforim explain this statement based on the medrash in Shir haShirim 5:2 וְחַתֵּף יִלְ וְחַתֵּף יִלְ וְחַתֵּף יִלְ – if you make a small opening like a needle God will open up like a huge entryway. Our מִיחַתֵּף that we open with our efforts are vastly overshadowed by the doorways God opens up in response.
- The Chofetz Chaim (on 22:6) explains that great people when they feel low go to a tzadik in order to get a bracha and feel empowered. Balak, however did the exact opposite. He specifically went to a Bilaam not for bracha, but rather, to curse the Jews. Balak was a bully with incredibly low self-esteem. Instead of trying to empower himself, he tried to push the Jews down in order to make himself feel good.
- What was the purpose of having a donkey prophesize to Bilaam? The Kli Yakar (22:28) says that this was done in order to humble the uber-arrogant Bilaam; for he may have mistakenly thought that he actually deserved to be a prophet. Hashem in turn reminded Bilaam that even something as unworthy as a donkey could receive prophecy.

Foundations

נבואות בלעם

Bilaam's Prophecy

In Parshas Balak we learn about the failed sinister plot of Balak, the King of Moav, who planned to hire Bilaam the prophet to curse and wipe-out the Jews.

1. Bilaam's Prophecy

- a. Bilaam, a gentile, was considered to be the greatest philosopher of all time (Eichah Rabba Pesikta 2) and experienced prophecy on the level of Moshe Rabbeinu (Bamidbar Rabba 14:20; Sifrei Devarim 357).
- b. Rav Tzadok explains that prophets typically receive some form of enigmatic Divine parable from which they are forced to translate into their own words in order for others to comprehend (Aspaklaria She'Eina Me'ira). This wasn't the case for Moshe and Bilaam, Hashem communicated THROUGH them (Aspaklaria Me'eira) by speaking through their lips (Pri Tzadik, Balak 2).
 - i. See Sanhedrin 89a: "one prophetic signal may come to several prophets, but two prophets never communicate a prophecy in exactly the same words".
 - ii. The Maharil Diskin says that prophets are typically required to translate their own prophecy. This time, Hashem sent His message incredibly clear (already translated/interpreted) so that Bilaam couldn't interpret it in a negative fashion to the detriment of the Jews.

2. Do all Prophecies Come True?

- a. Rambam- Individual prophecies made to the prophet are not guaranteed, while prophecies meant for the nation are (Intro to Peirush HaMishnayos).
- b. Maharal- Difference between “nevuah” and “havtacha”. All *nevuos* come true; *havtacha* is dependent on other factors (Gevuros Hashem, Chap. 7).

3. Conditions for Receiving Prophecy

- a. R' Yochanan states that a Navi needs the following qualifications: Might, wealth, wisdom (chochma), and humility (Nedarim 38a). The Gemara in Shabbos (92a) takes out ‘humility’ and replaces it with ‘height’ (a Navi must be tall).
 - i. Shita Mikubetzes (Nedarim 38b)- Through achieving shleimus in all of these categories, the Navi will be completely independent.
 - ii. Divrei Shaul (ibid.) claims that the Navi will be a suitable person to give rebuke being that he has achieved mastery in all of these fields yet is still humble.
 - iii. Ran (ibid.) - The Navi must be a man of stature and prominence in order to attract the people.
 - iv. Rambam (Yesodei Hatorah, Chap 7.)- A Navi must be able to conquer his inclinations (“gibor/mighty”) and must be happy with his lot (“ashir/wealthy”). Also see intro to Shmonah Perakim where the Rambam says that through learning misseches Avos one can attain nevuah.